KPSS 2016

Eğitim Bilimleri

Tahmini Çıkacak Konular

Bunları Görmeden Sınava Girme



ihtiyaç YAYINCILIK

ihtiyacyayincilik ihtiyacyayincilik #ihtiyacyayincilik ihtiyacgrup.com

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim oluşturma süreci olarak tanımlanan **eğitim**in bir davranış değişikliğiyle sonuçlandığını, bireyin yaşantısı yoluyla gerçekleştiğini ve eğitimin bireyi toplumsallaştırma aracı olduğunu

UNUTMAYINIZ!

Yaygın eğitimin farklı özelliklere göre **hizmet içi** ve **halk eğitimi** olmak üzere ikiye ayrıldığını söyleyebiliriz. Hizmet içi eğitim, bireylerin çalıştıkları kurumda yürüttükleri faaliyetleri daha etkili olarak uygulamaları amacıyla kurum tarafından hazırlanan yenilikleri takip etmek için gerçekleştirilebilecek eğitim süreçleridir.

ÖRNEĞİN

FATİH projesi kapsamında öğretmenlere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından teknoloji okuryazarlığı eğitiminin verilmesi hizmet içi eğitime örnek gösterilebilir. Halk eğitimi ise bireyin kendi ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre gittiği kurslardır. Yani bir matematik öğretmeninin kendi isteğiyle İngilizce kursuna gitmesi halk eğitimine örnektir.

ÖNEMLİDİR

Eğitim programı, öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir. Programın ekonomik, toplumsal ve bilimsel gerçeklere uygun olarak hazırlanması ve bu nedenle programın kendisinin uygulanabilir olması **uygulanabilirlik** iken programdaki bilginin, bireyin ve toplumun işine yaraması yani içeriğin uygulanabilir ve kullanılabilir olması **işlevsellik**tir. Programın işlevsel olup olmadığına karar vermek için önce uygulanabilir olmasına dikkat edilmesi gerektiği unutulmamalıdır. **Öğretim programı** ise eğitim programının amaçları doğrultusunda bireylere kazandırılmak istenen bilgi, beceri, tutum ve davranışların ders kümeleri şeklinde planlı olarak düzenlenmesidir.

Eğitim kurumlarında uygulanan resmî programlarda belirtilen amaç ve etkinliklerin dışında süreç içerisinde ortaya çıkan okuldan okula ve sınıftan sınıfa farklılaşan informal bilgi, düşünce ve uygulamalar sonucunda öğrencilerin kazandıkları özellikler **örtük program**la ilgilidir. Örtük program amaçlanmayan öğrenme ürünleridir.

DERS PLANININ AŞAMALARI

aşamasıdır — **Biçimsel Bölüm**

özelliğidir

Bu bölümde öğretmen her dersle ilgili hedef ve davranışları saptamalıdır. Daha sonra hedef ve davranışlarla ilgili ana ve yardımcı noktaları yazmalıdır. Hedef davranışları kazandırmak için kullanacağı araç gereçleri saptamalı ve içeriği düzenlemelidir.

DİKKAAT!
ÖSYM son yıllarda bu kavramlara ilişkin sorular sormaktadır.

aşamasıdır — **Giriş Bölümü**

özelliğidir

Bu bölümde öğrenme - öğretme etkinlikleri gerçekleştirilirken dikkat çekme, güdüleme, gözden geçirme, derse geçiş aşamaları uygulanmaktadır. Bu aşamalar şu şekilde açıklanabilir:

- ✓ **Dikkat çekme:** Öğrenme sürecinde öğrencilerin genel uyarılmışlık düzeylerinin düzenlenmesi ve dikkatlerinin çekilmesi amacıyla gerçekleştirilen faaliyetleri kapsar.
- ✓ **Güdüleme:** Öğrencilerin öğrendikleri bilgilerin neden gerekli olduğu ve günlük yaşamı nasıl kolaylaştıracağı ile ilgili onlara açıklama yapıldığı ve onlarda öğrenme isteği uyandıran süreçlerdir.
- ✓ **Gözden geçirme:** Öğrencilere dersin nasıl işleneceğine dair bir yol haritası çizme, neyi nasıl öğrenecekleri hakkında bilgi edinmelerini sağlama sürecidir.
- ✓ **Derse geçiş:** Dersin geliştirme bölümüne geçmeden önceki bölümüdür.

aşamasıdır — **Geliştirme Bölümü**

aşamasıdır — **Sonuç Bölümü**

aşamasıdır — **Değerlendirme Bölümü**

BU BİLGİLER ÇOK ÖNEMLİDİR.

Konu tasarımındaki düzensiz ve parçalı bilgileri bütünleştirme çabası olarak ortaya çıkmış olan **geniş alanlı tasarım**, ortak yönleri olan disiplinlerin birlikte ele alınması esasına dayanır. Örneğin, sosyal bilgiler ve fen ve teknoloji dersleri geniş alan tasarımına göre oluşturulmuştur. Çocuk Merkezli tasarım yaklaşımında ise bireyin ilgi ve ihtiyaçlarına göre plan yapılır. Bu ihtiyaçlar önceden belirlenir. Yaşantı merkezli tasarımda ise öğrenci ihtiyaçları süreçte belirlenir. Anlık değişimler söz konusudur.

Eğitim Felsefeleri	Temel Özellikleri
Esasicilik	✓ Bilgili, becerili ve zeki insanlar yetiştirmek esastır. ✓ Öğrenmenin doğasında sıkı çalışma vardır. (Yetenek ve akıl geliştirilebilir.) ✓ Öğretim öğrenmeye göre önceliklidir. ✓ Konu alanının çok iyi özümsenmesi önemlidir. ✓ Okulda zihinsel disiplin yaklaşımının geleneksel yöntemleri kullanılır.
İlerlemecilik	✓ Demokratik ve sosyal yaşamı geliştirmek amaçlanır. ✓ Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve gelişimi önemli görülür. ✓ Eğitim, bireyin ilgilerine göre olmalıdır. ✓ Öğretimde problem çözmeye önem verilir. ✓ Eğitim, yaşama hazırlıktan öte yaşamın kendisidir. ✓ Öğretmen rehberdir. ✓ Okul, öğrencileri iş birliğine özendirmelidir.

DİKKAT EDİNİZ. Bu konu önemli.

ÖSYM son yıllarda bu bilgi kapsamında sorular sormaktadır.

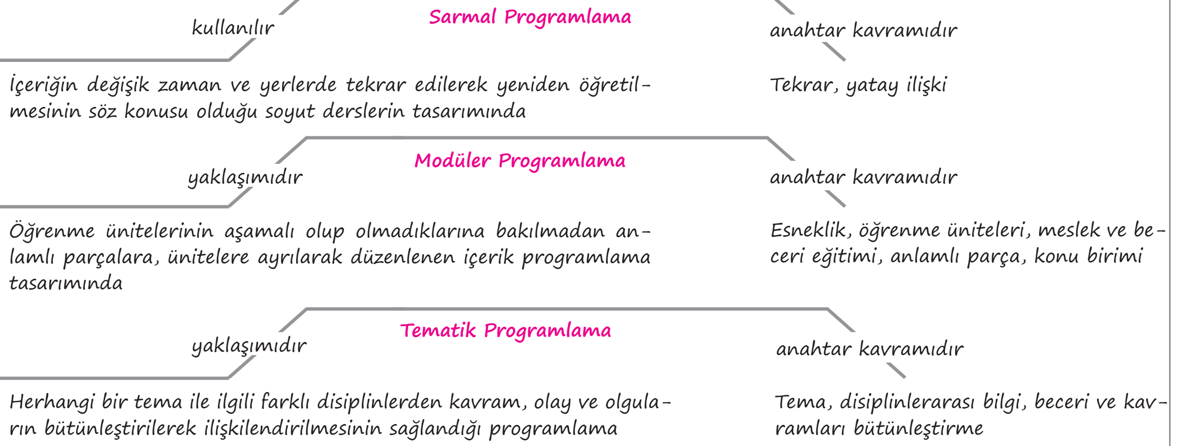
Hedefleri ölçülebilir ve gözlenebilir nitelikte kılmak, ulaşılabilir basamaklara indirgemek; uygun içeriği ve öğrenme öğretme etkinliklerini seçmek ve yalnız başına uygulama açısından yeterince açık olmadığı için davranışa dönük bir biçimde ifade etmek gerekir. Duyuşsal alan basamaklarının gözlenebilir nitelikte olmaması, ölçülmesi ve kazandırılmasının zor olmasına neden olmaktadır.

BU BİLGİ SORU ÇÖZDÜRÜR!

Birtakım fiiller ezberlemek, bilişsel alan basamakları ile ilgili soruları çözmede yeterli olmayabilir. Örneğin, "çıkarımda bulunma" kavrama düzeyinde başlar. Bir olayın sonuçlarına ilişkin çıkarımlarda bulunma elbette **kavrama** düzeyine örnek olur. Fakat "iki olayı karşılaştırıp farkları veya benzerliklerine ilişkin çıkarımda bulunma" **analiz**dir. "Bir olayı ölçütlere göre eleştirip çıkarımda bulunma" ise **değerlendirme** düzeyinde bir öğrenme gerektirir. Soru çözümünde bu kritik noktayı göz önünde bulundurmalısınız.

Birbirini izleyen altı aşamada gerçekleştirilen **programın denenmesi süreci**; uygulamanın planlanması, deneme yapılacak okulların ve sınıfların seçilmesi, okul yöneticisi ve öğretmenlerinin seçilmesi, denenecek programın okul yöneticisi ve öğretmenlere tanıtılması, hazırlanan program ve öğretim materyallerinin işe koşulması ve denenen programın ve öğretim materyallerinin değerlendirilmesi aşamalarında gerçekleştirilir. Öncelikle deneme yapılacak okulların ve sınıfların ülke genelindeki okulları temsil etmesi gerektiği dikkate alınmalıdır.

ÖNEMLİDİR





Dönüt, öğrencinin sergilemiş olduğu davranışlar hakkında ona bilgi vermek olarak tanımlanabilir. **Düzeltme** ise yanlış veya eksik öğrenmeleri tamamlamaktır. Schimmel'in dönüt türlerine ilişkin yaptığı sınıflandırmada dönütün düzeltici ve açıklayıcı işlevlerinin de olduğunu belirtmesi, dönütlerin düzeltme görevini de üstlendiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra tamamlayıcı dönüt de aynı şekilde düzeltme işlevi taşır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, öğrenme sürecinde öğrencilere sunulan tüm değişkenlerin bir dönüt görevi üstlenmesidir. Bundan dolayı her düzeltme bir dönüttür ve kimi zaman dönütler düzeltme işlevi de görür.

ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

Öğretim ilkeleri, öğrenme sürecinde öğrenmeyi ve öğrenciyi etkileyen unsurların düzenlenmesini sağlar. Bu düzenin sağlanması için tüm ilkelerin dikkate alınması önemlidir. Ancak öğretmenlerin tüm süreçlerde özellikle düzeye uygunluk, yaşama yakınlık ve etkin katılım ilkelerine uygun öğretim sunması gerekir. Öğretim yöntem ve teknikleri sorularının temelinde düzeye uygunluk ilkesi vardır. Bunun temel nedeni ilerlemeci eğitim anlayışının eğitim programının temelini oluşturmasıdır.

ÖNEMLİDİR

Sunuş Yoluyla Öğrenme

Bilgi ve kavrama basamağındaki hedeflerin tümdengelimsel akıl yürütme yoluyla öğretmen tarafından organize edilen bilginin ön örgütleyiciler ile aktarıldığı stratejidir. Ausubel tarafından ortaya atılmıştır. Öğrenci pasiftir. Kavram haritaları bilgilerin aktarımında kullanılır.

Buluş Yoluyla Öğrenme

Öğretmenin rehberliğinde öğrencinin tümevarımsal akıl yürütme yoluyla bilgiyi keşfettiği, sorun çözdüğü genellemelere vardığı sınıf içi uygulamalara dayalı stratejidir. Aşamaları şöyledir:

1. Öğretmen örneği sunar.
2. Öğrenci örneği açıklar.
3. Öğretmen ek örnekler sunar.
4. Öğrenci örnekleri karşılaştırır.
5. Öğretmen zıt örnekler sunar.
6. Öğrenci örnekleri karşılaştırıp uygun örnekleri belirler.
7. Öğretmen öğrencinin genelleme yapmasını ister.
8. Öğrenci sonuç ve genellemelere ulaşır.

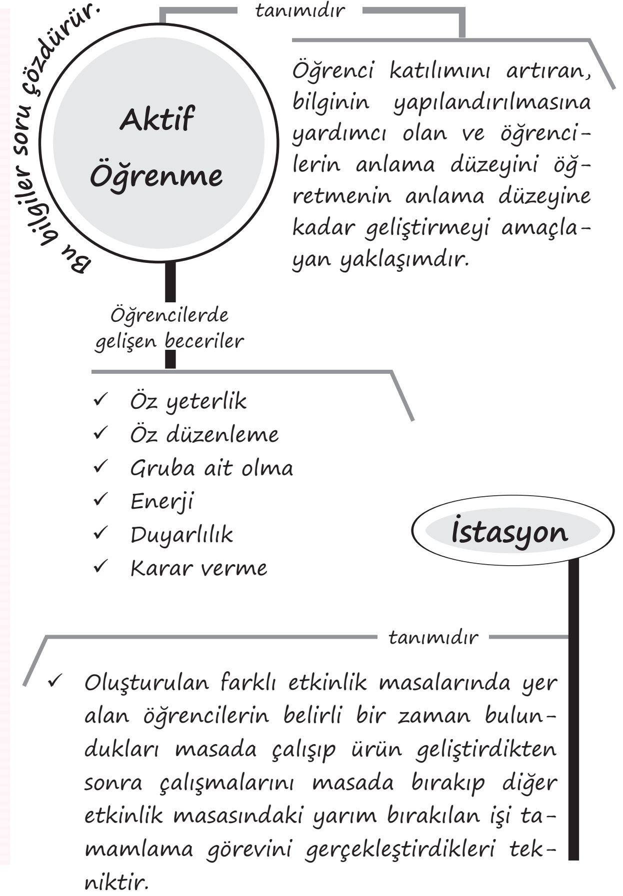
Araştırma Yoluyla Öğrenme

Öğrencinin tamamen etkin olduğu bilimsel düşünme becerilerini kullanarak üst düzey hedefleri kapsamlı çalışma sürecinde gerçekleştirdiği stratejidir.

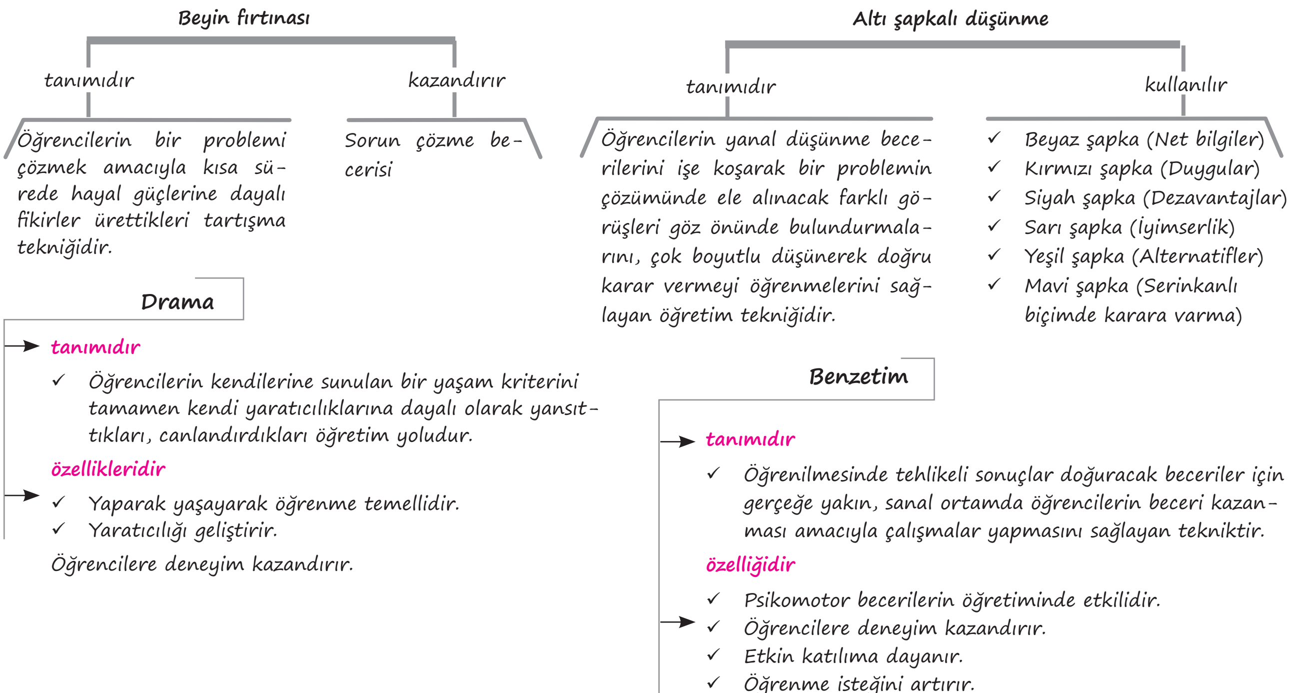
KPSS'DE HER YIL BU YÖNTEMLERE İLİŞKİN SORU GELDİĞİ DİKKATE ALINMALIDIR.

YÖNTEM	ÖZELLİKLERİ
ÖRNEK OLAY	✓ Öğrenci merkezlidir. ✓ Öğrenciler, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir durumda uygulama şansı bulurlar. ✓ Bir problemi çözmeyi, analiz edip sonuca ulaşmayı öğretir.
PROBLEM ÇÖZME	✓ Öğrenci merkezlidir. ✓ Öğrencide ilgi ve güdülenmeyi artırır. ✓ Daha kalıcı izli öğrenmeler gerçekleşir. ✓ Bilimsel yöntemi kullanmayı öğretir ve bilimsel tutum kazandırır.
PROJE	✓ Sınıf içinde ve dışında yürütülür. ✓ Öğrenciler bireysel ya da gruplar hâlinde kendi ilgi ve isteklerine göre konu seçerler. ✓ Öğretmenin rehberliğinde serbest çalışmalar yapılır. ✓ Araştırma, iş birliği içinde çalışma ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirir. ✓ Problem çözme sürecini ve bilimsel yöntemi kullanarak konular üzerinde çalışılır.

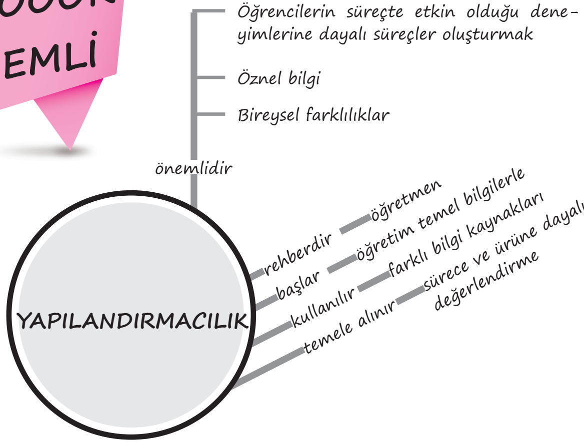
Proje yöntemini (Proje tabanlı öğrenme) problem çözme yönteminden (Probleme dayalı öğrenme) ayıran temel farklılıklar sunu yapma, ürün oluşturma ve paylaşım durumlarıdır. Proje ve problem çözme yöntemlerini birbirinden ayırmada bu bilgiyi dikkate almanızı öneririz.



KPSS'de Düzenli Olarak Çıkan Öğretim Teknikleri



ÇOOOOOK ÖNEMLİ



Bu bilgi soru çözdürür.

Tam öğrenme modelinde öğretmenler öğrencilerin giriş davranışlarını belirler ve etkinlikleri aktif katılım ilkesine göre düzenler. Tüm öğrencilerin öğrenebileceğini savunan bu yaklaşımda öğretmen, izleme testleri ile belirlediği eksik öğrenmelere ilişkin ek uygulamalar yapar. Bu modelde tüm öğrencilerin öğrenebileceği gerekli zaman verilir. Bunun en önemli sınırlılığının hızlı öğrenen öğrencinin diğerlerini beklemek durumunda olmasıdır.

BU BİLGİ SORU ÇÖZDÜRÜR!

Küçük bir grubun belli bir yerde kısa bir sürede toplanarak belli konular üzerinde çalışarak, tartışarak problemlere çözüm ürettikleri veya ortak kararlar aldıkları, hem teorik hem de uygulamaya dayalı olan tartışma tekniği **workshop**tur. Öğrencilerin çember şeklinde oturarak 1-2 dk. konu hakkında fikirlerini söyledikleri, tartışmayı yöneten bir başkan, konuşmaları yazan bir sekreter ve süre belirleyicinin seçildiği tartışma tekniği **çember**dir. Bir fikir üretmek ve değerlendirmek için grupların oluşturulduğu, gruptaki kişi sayısına göre belirlenen zaman dilimlerinde tartışmalar yürütüldüğü uygulama **vızıltı grupları**dır.

DİKKAT

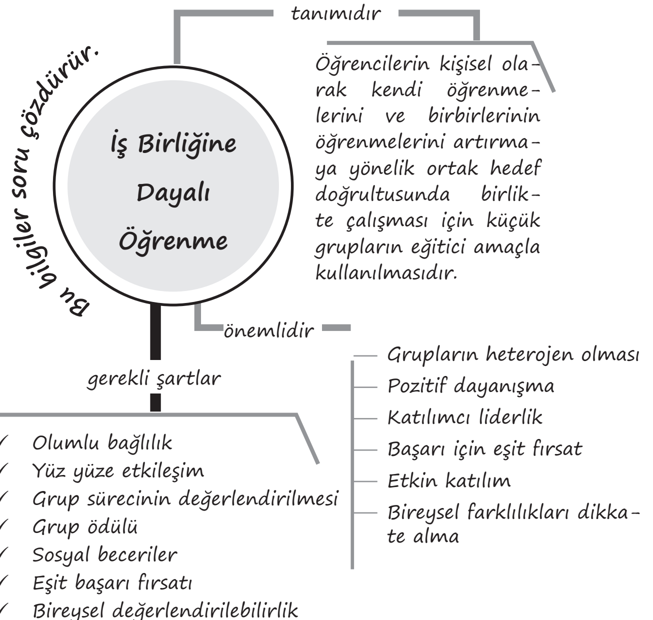
- ✓ **Görüş geliştirme** ve **münazara**, özellikle bir konunun zıt yönleri ya da birbirinin tersi iki konuda tartışmayı gerektirdiği için birbirine benzediği söylenebilir fakat görüş geliştirmede, münazarada olduğu gibi kazanan ya da kaybeden yoktur. Öğrenciler iki görüş dışında ara görüşler de belirtebilir. Sınıfın tamamının katılımı sağlanabilir. Görüş geliştirmede katılımcılar görüşlerini değiştirebilir. Münazarada ise böyle bir özellik yoktur.
- ✓ **Rol oynama** tekniğinde öğrenciler bir senaryoya bağlı olarak canlandırmalar yaparlar. Zira rol oynama tekniğini dramadan ayıran en temel özellik rol oynamada senaryonun kullanılmasıdır. Bu bilgiden yola çıkarak öğrencilerin **drama** tekniğinde daha özgür olmasının, onların yaratıcılığını daha fazla geliştireceğini dikkate almanız önemlidir.

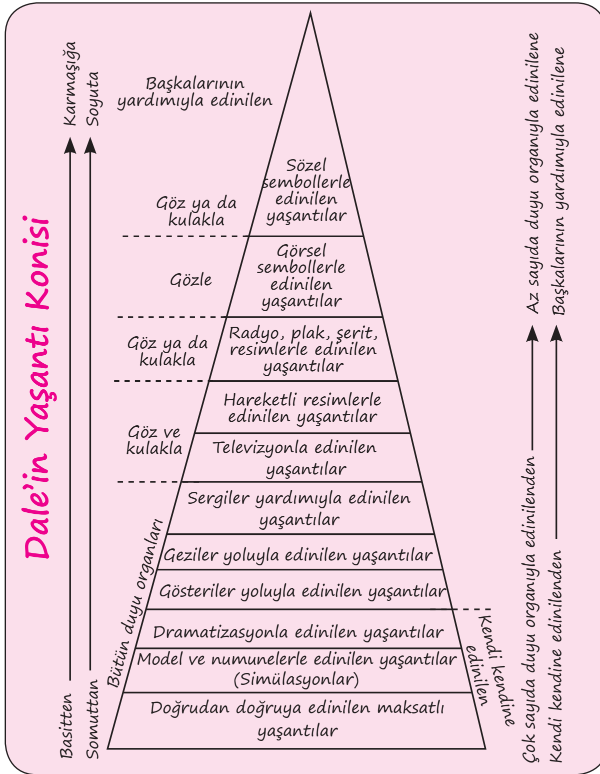
Kavram Haritaları

İlgili kavramların genelden özele doğru, aralarındaki ilişkiye göre bir şema şeklinde gösterildiği görsellerdir. Bir olayı ya da konuyu bütün hâlinde gösteren; kavramları, kavramlar arası ilişkileri ve ilkeleri kısa ve öz olarak belirten iki boyutlu araçlardır.

Kavram haritalarının özellikleri ve işlevleri şunlardır:

- ✓ Kavramlar arasındaki ilişkileri gösterir.
- ✓ Her öğretim kademesinde kullanılır.
- ✓ Öğretimin her aşamasında kullanılabilir.
- ✓ Kavram yanılgılarını tespit eder ve giderir.
- ✓ Bilgi ve olguların somutlaştırılmasını sağlar.





Etkileşimli (Akıllı) tahtalar, geleneksel ve modern öğretim araçlarının özelliklerini bünyesinde barındıran, öğrenme sürecinde yapılan her şeyin kayıt altına alınmasını sağlayan, her türlü yazılı ve görsel unsur ekranına yansıtılabilen, öğrencilerin dikkatlerini öğrenme sürecine yönetmelerine ve aktif katılım göstermelerine imkân veren öğretim teknolojileridir.

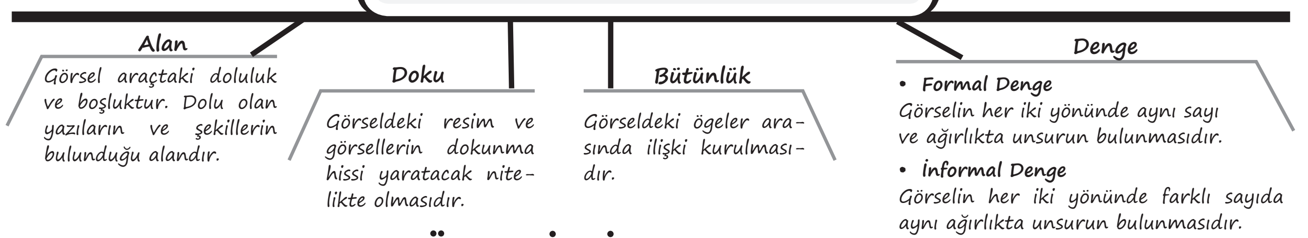
Bilgisayar destekli öğretim programlı öğretim ilkelerinin teknolojik materyallerle yürütülerek öğrencilerin bireysel hızlarına göre etkin katılım gösterdikleri öğretim çalışmalarında öğretmenin rehber olduğu bir öğretim yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın yürütülmesini sağlayan programlar vardır. Bunlar;

- ✓ Bire bir (özel) öğretim yazılımı: Öğrencilerin yeni konuları bireysel hızlarına göre öğrenmelerini sağlayan programdır.
- ✓ Alıştırma ve tekrar yazılımı: Öğrencilerin kalıcı hale getirilmesi ve pekiştirilmesi için soruların sorulmasını sağlayan programdır.
- ✓ Problem çözme yazılımı: Tümüyle öğrenci katılıyla yürütülen ve gerçek yaşam problemlerinin birincil veri kaynakları ışığında çözümünü sağlayan programdır.
- ✓ Benzetim yazılımı: Gerçeğe uygun olarak tasarlanmış sanal bir uygulanma sürecinde gerçeğin yapılmasının zor veya imkansız olduğu becerilerin öğretiminde kullanılan programdır.
- ✓ Sınama durumları yazılımı: Öğretimin niteliği ve yeterliğiyle ilgili karar vermeyi sağlayan programdır.

Karma öğrenme(K-Öğrenme-Harmanlanmış): Geleneksel yüz yüze öğretimin ardından teknolojik araçlar aracılığıyla çalışmaların uzaktan eğitim veya BDÖ programlarıyla desteklenmesi sürecidir.

Mobil Öğrenme(M-Öğrenme): Teknolojik araçlar aracılığıyla bireylerin hareket halindeyken tablet, notebook vb. unsurların desteğiyle öğrenmeler gerçekleştirmesidir.

Uzaktan Eğitim: Öğrenci, öğretici ve program hazırlayıcıların bir öğrenme terminali aracılığıyla etkileşime girerek öğretimin gerçekleştirilmesinin sağlandığı ve öğrenmeyi zaman ve mekan sınırlılığından çıkararak eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan öğrenmelerin gerçekleştirilmesine hizmet eden yaklaşımdır.



SINIF YÖNETİMİ

Sınıf Yönetiminde Dikkate Alınması Gereken Unsurlar

- ✓ Öğretmenlerin davranışlarının ve tutumlarının tutarlı olması yani uyulması gereken kuralların model uygulayıcı olmaları gerekir.
- ✓ Kuralları öğretmen ve öğrenciler birlikte belirlemelidirler ve kurallar uygulanabilecek nitelikte ve az sayıda olmalıdır. Kuralların yoruma açık olmaması ve öneminin açıklanması gerekir.
- ✓ Sınıfta bir problemle karşılaşan öğretmenlerin yapacakları ilk işlem problemi tanımlamaktır.
- ✓ Sınıfta disiplin sorunlarının oluşmaması için öğrencilerin hedeflere yönelik çalışmalar yapması gerekir.
- ✓ İstenmeyen davranışlar sergileyen ancak yaptığının bir hata olduğu fark eden ve bu davranışı sürdürmeyen öğrenci dersin bölünmemesi için görmezden gelinebilir. Görmezden gelme sözsüz iletilerle öğretmenin öğrencinin yaptığı hatayı fark ettiğini ancak bu davranışın tekrar yapılamayacağına inanarak hoşgörü gösterdiği davranışlarıyla yansıtmasıdır.
- ✓ İstenmeyen davranışı dersi bölmeden durdurmak için fiziksel yakınlık, yeniden yönlendirme, vazgeç mimikleri kullanma, göz teması kurma, yer değiştirme gibi işlemlerden yararlanılabilir.
- ✓ İstenmeyen davranışı ısrarla sürdüren öğrenciye ara verme, kuralları hatırlatma, yaptığının hata olduğunu belirtme ya da uyarıda bulunma işlemleri yapılabilir. Ancak uyarıda bulunma sırasında öğrencinin gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerekir. İlköğretim öğrencilerine uyarı sınıfta yapılabilir üst kademelerdeki öğrencilerle bireysel görüşme yapmak daha doğrudur.
- ✓ Öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme hızlarından doğacak istenmeyen davranışları önlemek için farklı öğretim yöntem ve tekniğinden yararlanması gerekir. Hızlı öğrenen öğrencilere ek öğrenme sorumlulukları sunmak gerekir.
- ✓ Sınıf yönetiminin temel işlevi sınıfta olumlu bir öğrenme iklimi oluşturmaktır.

UNUTMAYINIZ!

Ölçme kavramıyla başlayalım. Ölçme, herhangi bir niteliğin gözlemlenerek gözlem sonuçlarının sayı veya sembollerle ifade edilmesidir. **Değerlendirme** ise ölçme sonuçlarının bir ölçüt ya da ölçütler takımıyla karşılaştırılarak bir karara veya bir yargıya varılmasıdır.

ÖNEMLİDİR

Ölçek türleri dörde ayrılır. Bunları hatırlamanızda fayda vardır.

Sınıflama	Sıralama	Eşit Aralıklı	Eşit Oranlı
✓ Gözlenen değişkenleri, ölçülen özellik bakımından birbirlerine benzeyip benzememelerine göre gruplandıran ölçeklerdir. İllere plaka kodu vermek buna örnektir.	✓ Ölçülen özelliklere sahip oluş bakımından nesneleri ya da kişileri büyüklük sırasına koyan ölçeklerdir. Güzellik yarışmasına katılanları 1., 2., 3. olarak sıralamak buna örnektir.	✓ Gerçekte yokluğu ifade etmeyen bir sıfır noktasına göre eşit birimler hâlinde bölmelenmiş ölçeklerdir. Örneğin, sıcaklık eşit aralıklı ölçekle ölçülür.	✓ Birimleri birbirine eşit ve gerçek bir sıfır noktasına sahip olan ölçeklerdir. Örneğin, ağırlık, uzunluk eşit oranlı ölçekle ölçülür.

Değerlendirme türlerini ölçütüne ve amacına göre olmak üzere ikiye ayırabiliriz. İlk olarak mutlak ve bağıl değerlendirme olmak üzere ikiye ayrılan **ölçütüne göre değerlendirme türleri**ni hatırlayalım.

Mutlak (Kriter / Ölçüt dayanaklı) değerlendirme; mutlak ölçüt kullanılarak yapılan değerlendirmedir. 55 sorunun 30'unu yanıtlayan öğrencilerin dersten geçmesi buna örnektir. Burada mutlak ölçütü de hatırlamakta fayda var; değerlendirme için kullanılan ölçüt, hedefler (öğretim programı) gözetilerek belirleniyorsa mutlak ölçüttür. **Bağıl (Norm dayanaklı) değerlendirme** ise bağıl ölçüt kullanılarak yapılan değerlendirmedir. Sınıfın ortalamasının altında puan alan 15 kişinin dersten kalması buna örnektir. Bağıl ölçütü hatırlayacak olursak değerlendirme yapılırken kullanılan ölçütün kesin olmadığı, ölçme işleminin yapıldığı grubun özelliklerine göre belirlendiği ölçütler bağıl ölçütlerdir.

Amacına göre yapılan değerlendirme türleri ise üçe ayrılmaktadır.
Tanıma ve yerleştirmeye yönelik (Diagnostik / Teşhise dayalı) değerlendirme, öğretim sürecinin başında öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla yapılan değerlendirmelerdir. **Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik (Formatif / Öğrenme eksikliklerinin değerlendirilmesi / İzlemeye dayalı) değerlendirme**, öğretim süreci devam ederken öğrenme eksikliklerini ve yanlışlıklarını belirlemek ve gidermek için bir ünite ya da konu bittikten sonra yapılan değerlendirmedir. **Düzey belirlemeye yönelik (Summatif / Değer biçmeye yönelik / Durum muhasebesine yönelik) değerlendirme,** birkaç ünite ya da dönem sonunda (Öğretim süreci sonunda) yapılan değerlendirmedir. Öğrenciler hakkında geçti - kaldı, başarılı - başarısız gibi kararlar alınır.

DİKKAT SORU ÇIKABİLİR!

Güvenirlik, ölçme aracından elde edilen puanların hatalardan özelliklerde tesadüfi hatalardan arınıklık derecesidir. Bu anlamda güvenirlik belirleme yöntemlerinden elde edilen sayısal katsayı, ölçmelerdeki hatayı değil hatasızlığı belirtir.



İki değişken arasındaki ilişkinin sayısal olarak derecesini veren katsayıya **korelasyon katsayısı** denir. Korelasyon katsayısı +1,00'a yaklaştıkça iki değişken arasında aynı yöndeki ilişki artar. -1,00'a yaklaştıkça iki değişken arasında ters yöndeki ilişki artar. 0,00'a yaklaştıkça iki değişken arasında ilişki azalır.

DİKKAT Çıkmış sorular incelendiğinde en çok üzerinde durulan geçerlik türleri kapsam ve yapıdır.

Kapsam geçerliği, eğer test ölçülmek istenen konuların hepsini ya da kritik (çok önemli) konuları içeriyorsa o testin kapsam geçerliğinin yüksek olduğu söylenir. **Yapı geçerliği** ise ölçme aracının ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir. Yani ölçme aracının, ölçmek istediği özelliği tam ve doğru olarak ölçebilmesidir.



Güvenirliğin Anlamları

Duyarlılık : Ölçme aracının birimlerinin küçülmesiyle daha fazla ayrıntıyı ölçebilmesidir.

Objektiflik: Bir ölçme işlemi kim tarafından yapılırsa yapılsın aynı sonuca ulaşılmasıdır.

Eşdeğerlik: Paralel formlar yöntemiyle elde edilen puanların kısa zamanda değişiklik göstermesi ya da göstermemesidir. (Paralel testler yöntemi)

Kararlılık: Ölçme konusu olan özelliğin, aynı ölçme aracıyla belirli bir zaman aralığında birkaç defa ölçüldüğünde aynı sonuca ulaşılmasıdır. (Test - tekrar test)

İç Tutarlılık: Testteki maddelerin birbiriyle ve testin bütünüyle olan uyumudur. (Eşdeğer yarılar / KR20/21 / Cronbach–Alfa)

Hata Türleri

Sabit Hata: Ölçmeden ölçmeye değişmeyen, bütün ölçme sonuçlarına aynı miktarda karışan; kaynağı, miktarı ve yönü belli olan hatalardır.

Sistematik Hata: Ölçülen özelliğin miktarı değiştikçe belli bir düzene göre değişen ya da puanlayıcı yanlılığı ile ortaya çıkan hatalardır.

Tesadüfi Hata: Ölçme sonuçlarına tesadüfen karışan; yönü, miktarı ve kaynağı belli olmayan hatalardır.

KULLANIŞLILIK

Bir ölçme aracının kullanışlı olabilmesi için ekonomik olması, hazırlanması, uygulanması ve puanlanmasının kolay olması, puanların yorumlanmasının kolay olması, uygulama süresinin kısa olması, uygun bir yönergesinin olması, özel bir ehliyete (uzmanlığa) sahip kişilerce yapılmayı gerektirmemesi gibi şartları sağlaması gerekir.

KULLANIŞLILIK

KESİN SORU GELİR!

Klasik değerlendirme yöntemlerinden yazılı yoklama, kısa cevaplı ve çoktan seçmeli testleri hatırlayalım.

Yazılı yoklamalar, soruların öğrencilere yazılı olarak verildiği, öğrencilerin de soruların cevabını düşünüp yazarak cevapladığı sınav türüdür. **Kısa cevaplı testler,** yanıtlayıcının cevabı; bir kelime, bir rakam ya da en çok bir cümleyle verebileceği maddelerden oluşan testlerdir. **Çoktan seçmeli testler,** verilen bir sorunun cevabının, yine verilen olası cevaplar arasından seçilip işaretlenmesini gerektiren testlerdir.

Tamamlayıcı ölçme araçlarından en çok çıkma ihtimali olanları kısaca özetleyelim.

Performans görevi yazımında dikkat edilmesi gereken noktalar, öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ortaya koyabilecekleri yapıda olmalı; anlaşılır, ilgi çekici ve sınıf düzeyine uygun olmalı; öğrencilerin öğrenme stilleriyle uyum içinde olmalı, yönergesi açık ve net olmalıdır. **Portfolyoların yararları:** Öğrencilerin gelişim düzeyleri hakkında bilgi verir, öğrencilerin kendi öğrenme sorumluluklarını alma becerilerini ve öz disiplin bilincini geliştirir, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesini sağlar, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarının daha sağlıklı belirlenmesini sağlar, öğrencilere kendi kendilerini değerlendirme imkânı tanıdığından onların öz değerlendirme becerilerini geliştirir, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve çok yönlü düşünme becerilerini geliştirir, öğretim süreci ile değerlendirmeyi birleştirerek öğretimle değerlendirmenin iç içe olmasını sağlar ve öğrencilerin derse katılım oranını artırır.
Dereceli puanlama anahtarı (rubrik), gözlemleri puanla tanımlanmış kategorilerden uygun düşen boyuta kaydetmeyi sağlayan bir değerlendirme aracıdır. **Öz değerlendirmede** öğrenciler, kendi çalışma ve öğrenmelerini değerlendirirler. **Akran değerlendirme,** öğrencilerin sınıf arkadaşlarının çalışmalarını belirli ölçütler doğrultusunda değerlendirmesidir. **Grup değerlendirme** ise hem öz değerlendirmeyi hem de akran değerlendirmeyi kapsar.

İstatistik konusuna ilişkin hatırlamanız gerekenleri aşağıda veriyoruz.

Aritmetik ortalama, bir grup verinin toplamının veri sayısına bölünmesi ile hesaplanan merkezî eğilim ölçüsüdür. **Mod (Tepe değer)**, bir puan dağılımında ya da veri grubunda en çok tekrar edilen yani frekansı en yüksek olan ölçme sonucudur. **Ortanca (Medyan)**, küçükten büyüğe ya da büyükten küçüğe doğru sıralanmış puan dağılımında tam ortada yer alan yani sıralanmış puan dağılımında baştan ve sondan aynı sırada bulunan ölçme sonucudur. **Ranj (Dizi genişliği)**, bir puan dağılımındaki en büyük ölçme sonucu ile en küçük ölçme sonucu arasındaki farktır. **Standart sapma (Standart kayma, S)** büyükse grup heterojendir, öğrenciler arası farklılaşma fazladır, bilen ve bilmeyen öğrenciler birbirinden ayrılmıştır ve testin ayırt ediciliği yüksektir. Standart sapma küçükse grup homojendir, öğrenciler arası farklılaşma azdır, testin ayırt ediciliği düşüktür.

Bağıl değişkenlik katsayısı, öğrencilerin hangi derste homojen, hangi derste heterojen olduğunun sorulduğu sorularda bu formülü kullanmamız gerekir. Bağıl değişkenlik katsayısı büyükse grup heterojen, küçükse grup homojendir. $V = \frac{S}{\bar{X}} \cdot 100$

Madde güçlük (P_j) ve ayırt edicilik (r_{jx}) indeksleri

Güçlük indeksi 0 – 1 arasında değişir. 1'e yaklaştıkça madde kolaylaşır, 0'a yaklaştıkça madde zorlaşır. Ayırt edicilik indeksi -1 - +1 arasında değişir. 0'a yaklaştıkça ayırt edicilik azalır, -1 ve +1'e yaklaştıkça ayırt edicilik artar. Ayırt ediciliği 0,19 ve altında olan maddeler eğer düzeltilemiyorsa testten mutlaka çıkarılmalıdır. $P_j = \frac{n_{(d,ü)} + n_{(d,a)}}{N}$ $r_{jx} = \frac{n_{(d,ü)} - n_{(d,a)}}{n}$

z ve T Puanı

Öğrencinin grup içerisindeki başarısını belirlemede z puanı kullanılır. z=+1 ise öğrenci grubun yaklaşık %84'ünden, z=+2 ise grubun yaklaşık %97'sinden, z=+3 ise grubun yaklaşık %99'undan daha başarılıdır. $z_i = \frac{x_i - \bar{x}}{S}$ $T = 10z_i + 50$

Buradan her yıl soru gelmektedir.

GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Büyüme	Deneyim	Olgunlaşma	Kritik Dönem	Hazırbulunuşluk
Organizmanın fiziksel gelişimindeki sayısal artışlardır.	Bireyin yaşantı yoluyla kazandıklarıdır.	Vücut organlarının kendilerinden beklenen görevleri yerine getirebilecek düzeye gelmesidir.	Gelişim sürecinde bazı becerilerin kazanılması gereken dönemler vardır. Bu beceriler eğer o dönemde kazanılmazsa sonradan kazanılması ya çok zordur ya da imkânsızdır.	Bireyin herhangi bir organının olgunlaşmasının yanı sıra, bireyin o görev için gerekli ön bilgi, beceri ve tutuma ve ön öğrenmeye de sahip olmasıdır.
Gelişim	**Gelişim Alanı**	**Dönem**	**Öğrenme**	**Gelişim Ödevi**
Döllenmeden başlayarak ölüme kadar devam eden bedensel, bilişsel, dilsel, psikososyal, ahlaki ve cinsel yönleri olan, sürekli ilerleme kaydeden düzenli ve sistemli değişimdir.	Döllenmeden ölüme kadar geçen süreç içinde meydana gelen değişimler belli alanlarda gözlenir. Bu alana gelişim alanı denir.	Belirli özelliklerin ön plana çıktığı gelişim aşamalarına dönem denir.	Bireyin kısmen ya da tamamen yaşantılarından kaynaklanan, tepki ve davranışlarında meydana gelen kalıcı izli değişmelerdir.	Her gelişim döneminde ve normal gelişim sürecinde bireyden gerçekleştirmesi beklenen görevlerdir.

ÖNEMLİDİR

Öğrenmenin olgunlaşma üzerinde bir etkisinin olmadığı, bu değişimde biyolojik yapı ile ilgili olma, kalıtımla gelme ve zamanla açığa çıkma özelliklerinin dikkat çektiği

Hazırbulunuşluğun, içine olgunlaşmayı, dolayısıyla büyümeyi ve nörolojik sistemin büyümesini; yapılacak işle ilgili ilgi, tutum ve ön bilgileri de aldığı

Gelişimi etkileyen faktörler kalıtım, çevre ve zamandır. **Kalıtım**, yaşamsal ve ruhsal kimi özelliklerin, döllenme sırasında kadın ve erkeğin kromozomları yolu ile bir kuşaktan ötekine geçmesi olarak tanımlanır. **Çevre**, bir canlının ilişki kurduğu varlıkların tümüdür. Kalıtım, gelişime ilişkin sınırları belirlerken; çevre, bu sınırlar arasında nerede durulacağını belirlemektedir. **Zaman**, kalıtım ve çevreyle etkileşime girerek gelişimi etkiler. Bireylerin gelişimi üzerinde bireyin yaşadığı toplumu etkileyen olay ve olguların da etkisi vardır. Bu etki belli bir zamanla sınırlı olduğunda buna **tarihsel zaman etkisi** denir.

Fiziksel gelişim dönemlerinin bilinmesi zihin, kişilik ve ahlak gelişimi sorularının çözülmesinde de kolaylık sağlar.

Piaget'ye Göre Bilişsel Gelişim Evreleri

Duyusal Motor	İşlem Öncesi	Somut İşlemler	Soyut İşlemler
(0 - 3)	(3 - 7)	(7 - 11)	(11 +)

Fiziksel Gelişim Dönemleri

Dönem	Başlangıç
Doğum Öncesi	Döllenme
Bebeklik	Doğum
Oyun	2 yaş
Okul Dönemi	6 yaş
Ergenlik	12 yaş
Genç Yetişkinlik	18 yaş
Orta Yaşlılık	30 yaş
Yaşlılık	60 yaş ve üstü

Özümleme (Asimilasyon): Bireyin karşılaştığı yeni bir durumu zihninde var olan şemalarla açıklamaya çalışması.

Uyum Kurma (Akomodasyon): Bireyin var olan şemalarını değiştirip genişletmesi veya yeni bir şema oluşturma sürecidir.

Nesne devamlılığı bebeğin, kendi bedeni ile dış nesneler arasında ayrım yapması ve nesnelerin kendinden bağımsız olarak da var olduklarını kavraması, nesnelerin devamlılığı (veya sürekliliği) kavramını kazanmasıydı. **Canlandırmacılık (Animizm)** ise cansız varlıklara canlılara özgü nitelikler yükleme durumudur. **Benmerkezcilik,** başkasının görüşlerini ve bakış açılarını anlamada yetersiz olma, kendi gördüğü ve düşündüğü şeyleri herkesin gördüğünü ve düşündüğünü zannetmedir. **Özelden özele akıl yürütme**nin, çocukların kendi yaşantılarına bağlı olarak genele dokunmadan bir özelden diğerine ilişkin çıkarımda bulunmasını ifade ettiğini unutmamak gerekir.

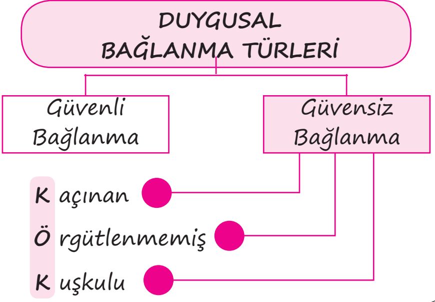
UNUTMAYINIZ!

Odaklanmanın, bir olayın ya da nesnenin diğer yönlerini dışarıda bırakarak yalnızca bir yönüne yoğunlaşma eğilimi olduğunun hatırlanmasında fayda var. **Odaktan uzaklaşma** ise çok sayıda değişkeni hesaba katarak düşünmedir ve odaktan uzaklaşarak düşünme ancak somut işlemler döneminde başlamaktadır. **Parça-bütün ilişkisini kurma**, somut işlemler döneminden itibaren çocukların bir bütünün, onu oluşturan parçaları içerdiğini fark edebilmeleridir.

Güvenli Bağlanma: Bebeğin bağlandığı bireye güveninin esas olduğu, sağlıklı duygusal bağlanmadır. **Güvensiz-Kaçınan Bağlanma:** Bu tür bağlanma gösteren bebekler, bağlandıkları kişi onları terk ettiğinde bir sorun yaşamazlar ve o kişi ortamda olmadığı için tepki göstermezler. Bağlandıkları kişi tekrar ortama girdiğinde, bir tepki ya da onunla gitme eğilimi de göstermezler. **Güvensiz-Çelişkili (Kuşkulu / İkircikli / Kararsız veya Karşı Koyucu) Bağlanma:** Bu tür bağlanma gösteren bebekler özellikle yabancı ortamlarda bağlandıkları kişiye sımsıkı sarılırlar, ayrılmak istemezler. Bağlandıkları kişi, bulunulan mekândan ayrıldığında aşırı düzeyde endişelenirler, döndüğünde ise ona ya sımsıkı sarılırlar ya da onu iterek, döverek, huzursuzluk çıkararak tepkilerini gösterirler.

DUYGUSAL BAĞLANMA TÜRLERİ
- Güvenli Bağlanma
- Güvensiz Bağlanma
  - Kaçınan
  - Örgütlenmemiş
  - Kuşkulu

Temel Güvene Karşı Güvensizlik Dönemi (0-2 yaş): Bebeklik yıllarına denk gelen bu dönemde anne, bebeğini yeterince besler, sevgi ve ilgi gösterir, onu korursa, bebeğiyle gerektiği gibi ilgilenirse bebek kendini güvende ve rahat hissedecektir. Bu sayede bebekte temel güven duygusunun çekirdeği oluşmuş olacaktır.
Çalışma ve Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık / Yetersizlik Duygusu (6-12 yaş): Bu dönemde okula başlayan çocuk için oyun oynamak eski çekiciliğini yitirmiştir. Bunun yerini bir şeyler üretme, yaptığı işlerde başarılı olma isteği almaya başlamıştır. Yaptığı işlerde başarılı oldukça çocuğun kendine olan güveni artar; kendine olan güveni arttıkça da çocuk, çalışmaya ve başarılı olmaya güdülenmiş olur.
Kimliğe Karşı Kimlik Kargaşası / Kimlik Bunalımı / Rol Karmaşası (12-18 yaş): Ergenlik yıllarında yaşanan psikososyal karmaşa kimlik kazanmaya karşı kimlik bocalamasıdır. Erikson, kimlik kazanmayı, kimliğe yönelik olumlu bir tutum geliştirme olarak tanımlamakta ve psikososyal olarak kişinin kendini iyi hissetmesi ile açıklamaktadır.



Özerkliğe karşı kuşku ve utanç döneminde çocukta kendi başına birşeyler yapma isteği ve çabası vardır. Bu çaba desteklenirse özerk bir kişilik yapısı oluşurken desteklenmez, engellenirse çocuk kendinden kuşku duyup utanmaya başlar.
Girişimciliğe karşı suçluluk döneminde çocukta merak duygusu üst düzeyde olduğu için çocuk sürekli sorgular. Bu soruları anlayışla karşılayıp, mantıklı cevap verirse çocukta girişim bir kişilik özelliği kazanır aksi takdirde ayıplanır cevaplanmazsa çocukta suçluluk duygusu ön plana çıkar.

Marcia'nın Kimlik Statülerini Gösteren Tablo

	OLUMLU		OLUMSUZ		
	BAŞARILI	ASKIYA ALINMIŞ	İPOTEKLİ	DAĞINIK	TERS (ZIT)
KRİZ (BUNALIM)	var	var	yok	yok	var
ÇÖZÜM (BAĞLANMA)	var	yok	var	yok	var

Yakınlığa Karşı Uzaklık veya Yalıtılmışlık (18-30 yaş): Genç yetişkinlik döneminde başkaları ile yakın ilişkiler kurabilme yeteneğinin kazanılmış olması gerekir. Genç, bu yeteneği kazanmış ise karşı cinsle ilişkiler kurup bir aile sahibi olmaya doğru yönelir. Birey eğer bu dönemde, diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmayı başaramaz; insanlardan uzak kalmayı, görev ve sorumluluk gerektirecek işlerden kaçınmayı yeğler ise bu durum yalnızlık duygusunun kişiliğe hâkim olmasına yol açar.
Dörtlü bağlanma modeline göre; Güvenli Bağlanma: Bireyin kendini ve başkalarını da olumlu görmesi, **Saplantılı Bağlanma:** Bireyin kendini olumsuz görmesine karşın başkalarını olumlu görmesi, **Korkulu Bağlanma:** Bireyin kendini de başkalarını da olumsuz görmesi, **Kayıtsız Bağlanma:** Bireyin kendini olumlu, başkalarını ise olumsuz görmesidir.

UNUTMAYINIZ!

Üretkenliğe Karşı Durgunluk (30-60yaş): Yetişkin, gerek iş gerek aile hayatında üreticilik işlevini yerine getiremeyecek olursa içine kapanarak durgunluğun hâkim olduğu bir yaşam sürer.
Ego (Benlik) Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (60 yaş ve sonrası): Erikson'a göre benliğine en uygun yaşam biçimini bulabilen yani kendisinin farkında olan yaşlı bireyler bütünlük duygusuna sahip olurlar. Böylece geçmişlerini tümüyle gözden geçirerek geride bıraktıkları yaşantıdan ve o güne gelene kadar ürettiklerinden hoşnut olurlar.

Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramına Göre

Gelenek Öncesi Düzeyde Yer Alan Evreler:
- ✓ **İtaat ve Ceza Eğilimi:** Bu alt evrede birey daha çok kendisi ile ilgilidir. Yani kendi ihtiyaçlarını ön planda tutmaktadır. Otoriteye uyma temel güdüdür. Fakat otorite göz önünde değilse kurallar çiğnenebilir.
- ✓ **Saf Çıkarcı Eğilim (Araçsal İlişkiler / Pazar Yeri veya Değiş Tokuş):** Birey başkalarıyla ilişkilerini "Sen bana yardım et, ben de sana edeyim." düşüncesi ile kurar. Temel güdü kişisel gereksinimlerin doyurulmasıdır.

Geleneksel Düzeyde Yer Alan Evreler:
- ✓ **İyi Çocuk Eğilimi (Kişiler Arası Uyum):** Bu evredeki bireylerde grup normlarına ve beklentilerine uygun davranma eğilimi baskındır. Temel güdü grup tarafından kabul edilme, grubun iyi çocuğu olmadır.
- ✓ **Kanun ve Düzen Eğilimi:** Temel güdü toplumsal düzeni korumaktır. Onurunu korumak ve sorumluluk almak bu evrede oldukça önem taşır.

Gelenek Sonrası Düzeyde Yer Alan Evreler:
- ✓ **Sosyal Anlaşmalara (Kontratlara) ve Yasalara Uyma Eğilimi:** Bu evredeki bir birey, geleneklere uymamakta ve gelenekleri değiştirmek için uğraşmaktadır. Bu onun geleneksel düzeyde olmadığının en önemli göstergelerinden biridir. Ayrıca burada sözü edilen sosyal anlaşmalar belli bir ülke ya da toplumun değil, tüm insanlığın yararı düşünülerek yapılan anlaşmalardır.

ÖNEMLİDİR

- ✓ **Evrensel Ahlak İlkelerine Uyma Eğilimi:** Birey bu evrede tüm insanların - cinsiyeti, ırkı ve dini ne olursa olsun - eşit olduğu ilkesinden yola çıkarak kendi ahlak ilkelerini, başkalarından bağımsız olarak belirler; insan haklarına tam bir inanç ve uyum gösterir.

BİLGİYİ İŞLEME KURAMINA GÖRE ÖĞRENME SÜRECİNDEKİ UNSURLAR

Bellek Türleri
- ✓ Duyusal Kayıt
- ✓ Kısa Süreli (İşleyen) Bellek
- ✓ Uzun Süreli Bellek
  - Anısal (Epizodik) Bellek
  - Anlamsal (Semantik) Bellek
  - İşlemsel (Prosedürel) Bellek

Bilişsel Süreçler
- ✓ Duyusal Kayıttan Kısa Süreli Belleğe Geçiş
  - Dikkat
  - Algı
- ✓ Kısa Süreli Bellekten Uzun Süreli Belleğe Geçiş
  - Tekrar
  - Kodlama
- ✓ Uzun Süreli Bellekten Kısa Süreli Belleğe Geçiş

BELLEK DESTEKLEYİCİ İPUÇLARI

Bazen öğrendiğimiz şey örgütlemeye ve eklemlemeye uygun olmayabilir. İşte bu durumlarda bilgiler arasında yapay bağlar kurarak o bilgilerin anlamlandırılması sağlanır ki bu süreç bellek destekleyici ipuçlarıyla ilgilidir.

- ✓ **Loci (Yerleşim) Yöntemi:** Bu yöntemde, sırasıyla hatırlanması gereken kavramların, çevrenin fiziksel özellikleri ve hayal gücü kullanılarak birbirine bağlanması söz konsudur.
- ✓ **Kanca (Asma) Yöntemi:** Bu yöntemde sıralı olarak hatırlanması gereken kavramların daha kolay hatırlanabilmesi için rakamlarla ses benzerliği olan sözcükler bulunur ve bu sözcüklerle hatırlanması gereken kavramlar görsel imgeler oluşturulur.
- ✓ **Bağ Yöntemi:** Bağ yönteminde, hatırlanacak kavramlar kullanılarak peş peşe gelen görsel imgeler aracılığıyla birbiriyle bağlantılı ve ilginç bir metin oluşturulur.
- ✓ **İlk Harf Yöntemi:** Bu yöntemde hatırlanacak kavramların ilk harfleri kullanılarak anlamlı bir bütün oluşturulur.
- ✓ **Anahtar Sözcük Yöntemi:** Daha çok yabancı dil öğrenirken kullanılan bu yöntemde öğrenilmek istenen kelime için o kelimeye benzeyen bir anahtar sözcük seçilir ve bu iki sözcük cümle içinde kullanılır.
- ✓ **Ritm (Kafiye Oluşturma) Yöntemi:** Hatırlanması gereken kavramların o kavramlarla kafiye oluşturan veya ses benzerliği olan sözcükler bulunarak bu sözcüklerle ritimli bir şekilde eşleştirilerek akılda tutulmasıdır.

Hatırlamayı Zorlaştıran Etkenler

- ✓ **Ket Vurma:** Öğrenilen bilgilerin birbiri üzerindeki bozucu etkisi ket vurma kavramıyla ifade edilir. Yani **ket vurma bir bilginin başka bir bilginin hatırlanmasını zorlaştırması sürecidir.** Bu süreç; önceden öğrenilmiş olan bir bilginin sonradan öğrenilen bir bilginin hatırlanmasını zorlaştırması şeklinde gerçekleşirse **ileriye ket vurma**, sonradan öğrenilen bir bilginin önceden öğrenilmiş olan bir bilginin hatırlanmasını zorlaştırması şeklinde gerçekleşirse **geriye ket vurma** olarak adlandırılmaktadır.
- ✓ **Öncelik – Sonralık Etkisi:** Belli bir sırayla öğrenilen bilgilerden baştakilerin daha iyi hatırlanmasına öncelik etkisi sondakilerin daha iyi hatırlanmasına sonralık etkisi denir.
- ✓ **Bozulma:** Uzun süreli belleğe aktarım sırasında uygun şekilde kodlanmayan veya uzun süre kullanılmayan bilgilerin hatırlanamaması durumudur. Örneğin, uzun süre görmediğimiz bir akrabamızın adını unutmak gibi.
- ✓ **Karışma:** Belli özellikleri açısından birbirine benzer bilgilerin iyi kodlanamaması nedeniyle birbiriyle karışması söz konusu olabilmektedir. Örneğin, adları Ahmet ve Mehmet olan iki kardeşin isimlerinin birbiri ile karıştırılması gibi.
- ✓ **Yanlış Yerleştirme:** Bir bilginin yanlış algılanması nedeni ile yanlış bir şemaya yerleştirilmesi de hatırlamayı zorlaştırabilir.
- ✓ **Bilgiyi Değiştirme:** Kısa süreli belleğe gelen bilgiler uzun süreli bellekte depolandıktan sonra aynı bilgi dışarıdan kısa süreli belleğe tekrar gelince bilgi uzun süreli bellekte daha önce depolanan bilgi ile karşılaştırılır ve hatırlama böyle yapılır.
- ✓ **Bastırma:** İstenmeyen yaşantıların ve bilgilerin bilinç dışına atılıp unutulmasıdır.

BİLGİYİ İŞLEME KURAMINDA ELE ALINAN BİLGİ TÜRLERİ

Deklaratif Bilgi: Deklaratif bilgiler; gerçeklere, olaylara ve durumlara ilişkin yalın bilgilerdir. Bu bilgiler daha çok "Ne?" sorusunun cevabını veren bilgilerdir. Çocuk, gelişim çağının başlangıcında "Bu ne?" sorularıyla daha çok deklaratif bilgileri kazanmıştır. Bu bilgiler yeni bilgilerin kazanımında ve bellekte örgütlenmelerinde işlev görür. Deklaratif bilgi kazanımı, Piaget'nin bilginin yapılandırılmasını açıklarken kullandığı şemalaştırma kavramı ile örtüşmektedir.

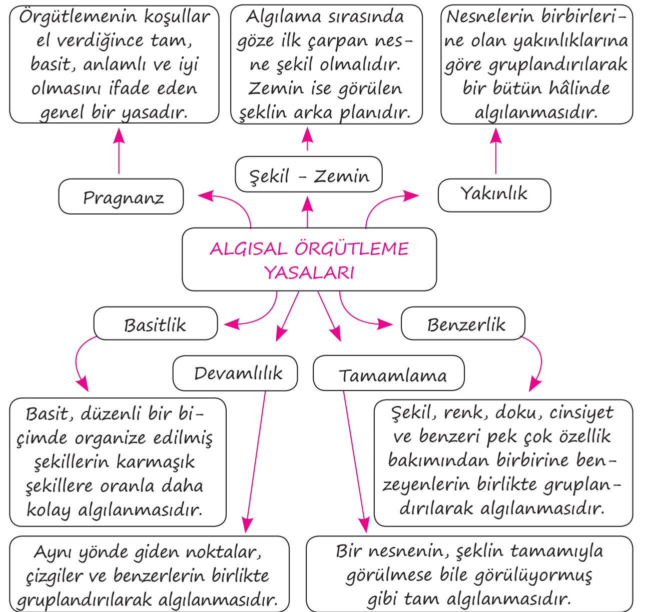
Prosedürel Bilgi: Bu tür bilgiler "Nasıl?" sorusunun cevabına verilen bilgilerden oluşur. Günlük yaşantılarımızdaki performanslarımız "nasıllarla" doludur. Araba sürmekten yemek yemeye kadar pek çok işlemsel durum bununla ilgilidir. Sınıf ortamında öğrencilerin öğrenme biçimlerini bilme de prosedürel bilgidir.

Metabilişsel Bilgi: Metabilişsel bilgi, kişinin kendi bildikleri hakkındaki bilgileridir. Metabilişsel bilgi ile ilgili araştırmalar yeni sonuç vermiş ve metabilişsel bilginin varlığı son zamanlarda ortaya çıkmıştır. Çünkü metabilişsel bilgi diğer bilgilerden daha karmaşıktır ve metabilişsel bilginin yapısının henüz tam olarak anlaşıldığı söylenemez. Bilgi alanlarını kendi içlerinde kolaydan zora doğru sıraladığımızda sıra; deklaratif bilgi, prosedürel bilgi ve metabilişsel bilgi şeklinde olur.

Algıda Değişmezlik: Bir nesneye ilişkin kalıcı bir algı oluştuğunda, o nesne farklı konumlarda olsa bile hep aynı algılanır. Algının değişmezlik özelliği farklı biçimlerde ortaya çıkabilir.

Algıda Seçicilik: Aynı anda birçok uyarıcıyla karşılaşılmasına rağmen bu uyarıcılardan yalnızca bazılarının algılanmasına algıda seçicilik denir.

Algısal Örgütleme: Çevremizdeki uyarıcıların anlamlı ilişkiler bütünü hâlinde algılanması algının örgütlü olmasından kaynaklanmaktadır.



Derinlik Algısı: Algıda seçicilik, değişmezlik ve örgütleme gibi bir algı özelliği olan derinlik algısı, nesneleri üç boyutlu olarak algılamamızı sağlamaktadır.

Doğuştan Getirilen Davranışlar: Organizmanın yaşamını ve tür olarak devamını sürdürmesi işlevini gören refleksler ve içgüdülerdir. **Geçici Davranışlar:** Alkol, ilaç veya uyuşturucu madde alındığında ya da hastalık ve yorgunluk sonrasında gözlenen davranış değişiklikleridir. **Öğrenilmiş Davranışlar:** Bireyin kısmen ya da tamamı ile kendi yaşantılarından kaynaklanan ve davranışlarında gözlenebilen kalıcı izli davranış değişiklikleridir. Doğuştan getirilmeyen ve yaşantılar yoluyla kazanılan yani öğrenme ürünü olan davranışlardır. Öğrenme psikolojisinde üzerinde durulan davranışlar daha çok, bu tür davranışlardır.

Bir davranışın tekrarlanma olasılığını artırmak için yapılan faaliyete **pekiştirme**, pekiştirme faaliyetinde kullanılan uyarıcıya ise **pekiştireç** (ödül veya pekiştirici uyarıcı) dendiğini hatırlayınız.

Bu konularla ilgili her yıl soru gelmektedir!!!

Pekiştirmelerle Cezalar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Tablo

	Uyarıcı Türleri	
Durum	Olumlu Uyarıcı (Öreneğin Çikolata)	Olumsuz Uyarıcı (Sınıftaki Gürültü)
Ortama Konduğunda	Olumlu Pekiştirme	I. Tür Ceza
Ortamdan Çıkarıldığında	II. Tür Ceza	Olumsuz Pekiştirme

Cezaya alternatif olarak geliştirilen **ara verme yöntemi**nde; istenmeyen davranışı yapan bireye durması, ortamdan uzaklaşması ve ortamın dışında sakinleşip yaptığı davranış üzerinde iyice düşünmesi, sonra da geri gelip istenmeyen davranış hakkında diğer bireylerle tartışması önerilir.

DİKKAT!DİKKAT!DİKKAT!DİKKAT!

Pekiştirme Tarifelerinin Yararları ve Sınırlılıklarını Gösteren Tablo

TARİFE	AÇIKLAMA	YARARI	SINIRLILIĞI
Sürekli	Her doğru davranış pekiştirilir.	Çabuk yerleşme	Çabuk kaybolma
Sabit Oranlı	Belirli sayıda tekrar eden davranış pekiştirilir.	Yavaş kaybolma	Yavaş yerleşme
Sabit Aralıklı (Zamanlı)	Davranış sabit süreler sonunda pekiştirilir.	Yavaş kaybolma	Yavaş yerleşme
Değişken Oranlı	Davranış farklı sayıdaki tekrar sonunda pekiştirilir.	Çok yavaş kaybolma	Çok yavaş yerleşme
Değişken Aralıklı (Zamanlı)	Davranış farklı süre aralıkları sonunda pekiştirilir.	Çok yavaş kaybolma	Çok yavaş yerleşme

Artan oranlı tarifede pekiştireç belirli bir sayıda davranıştan sonra verilir ve bunun ardından organizmanın pekiştireci alması için gerçekleştirmesi gereken davranış sayısı her defasında sistematik olarak artırılır.

Artan aralıklı tarifede pekiştireç belirli bir zaman aralığından sonra verilir ve bundan sonra pekiştirecin verilmesi için geçmesi gereken zaman, organizma her pekiştirildiğinde sistematik olarak artırılır.

Pekiştirme işlemi bazen tarifeler çeşitli şekillerde bir araya getirilerek veya herhangi bir tarifeye bağlı kalınmadan da yapılabilir ki bu durumda geçerli olan pekiştirme tarifesinin **birleşik (katışık/rastgele) pekiştirme** olarak nitelendirildiğini unutmayınız.

Çok tercih edilen bir davranışın az tercih edilen bir davranışın yaptırılması için pekiştireç olarak kullanılması durumuna **Premack ilkesi (Büyük anne kuralı / Etkinlik pekiştirmesi)** dendiğini hatırlıyor musunuz?

ÖNEMLİDİR

Öğrenmeyi etkileyen faktörlerden biri, daha önceki öğrenmelerdir. Bireyin eskiden sahip olduğu bilgiler, yeni öğreneceği bilgileri kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir. Önceki öğrenmelerin daha sonraki öğrenmeleri kolaylaştırdığı duruma **olumlu aktarma** ya da **olumlu transfer** denirken önceki öğrenmelerin daha sonraki öğrenmeleri zorlaştırdığı duruma ise **olumsuz aktarma** ya da **olumsuz transfer** adı verilir. Olumsuz aktarmayla oldukça benzer olan bir diğer süreç de ket vurmadır. Ket vurma söz konusu olduğunda, yeni bilgilerin eski bilgileri karıştırması durumunda **geriye ket vurma**; eski bilgilerin yeni bilgileri karıştırması durumunda ise **ileriye ket vurma**dan söz edilebilir. Eğer durum hatırlamayla ilgiliyse ket vurma, öğrenmeyle ilgiliyse aktarım kavramları aklınıza gelmelidir!



Bildiğiniz gibi **klasik (tepkisel) şartlanma**, organizmanın doğal uyarıcılara verdiği tepkilerin doğal olmayan uyarıcılara yönelmesi şeklinde açıklanmaktadır. Şartlanma sürecinde, şartlı uyarıcı (zil) ve doğal uyarıcının (etin) verilme zamanlarının birbirine yakın olması önemlidir. Koşullanmanın gerçekleşmesi bu iki uyarıcının art arda verilmesine bağlıdır. Bu durum **bitişiklik** ile açıklanır. Şartlı uyarıcı (zil), doğal uyarıcının (etin) geleceğini haber verici bir nitelik taşıdığı zaman, öğrenme daha kolay ve çabuk gerçekleşmektedir. Bu nedenle şartlı uyarıcıdan sonra her seferinde aynı doğal uyarıcının verilmesi gereklidir. Bu durumun **habercilik (uyaran sıralaması)** ile açıklandığını hatırlayalım. Organizmayı tepki vermeye götürmeyen uyarıcı **nötr uyarıcıdır** ve bu uyarıcı başlangıçta organizmada herhangi bir tepkiye neden olmaz. Organizmada belli bir tepkiye yol açan uyarıcı **koşulsuz (şartsız/doğal) uyarıcı** olarak tanımlanır. Bu uyarıcı ile tepki arasındaki bağ koşullanmanın öncesinde vardır. Organizmanın belli uyarıcılar karşısında bir şart aramaksızın verdiği tepki **koşulsuz (şartsız/doğal) tepki**dir. Belli bir şarta/koşula bağlı olarak organizmayı tepki vermeye götüren uyarıcı **koşullu (şartlı) uyarıcıdır.** Bu şart, koşullanmanın gerçekleşmiş olması yani nötr uyarıcının koşullu uyarıcıya dönüşmesidir. Unutmamak gerekir ki belli bir şarta bağlı olarak verilen tepki de **koşullu (şartlı) tepki** olarak açıklanmaktadır.

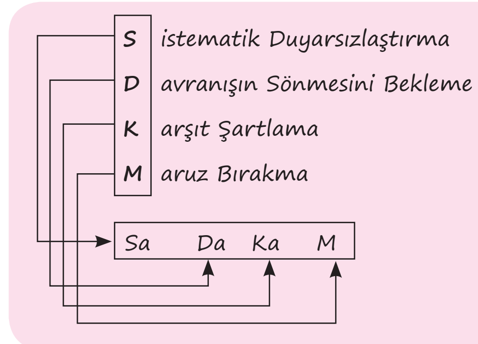
BU KONULARDAN HER YIL SORU GELMEKTEDİR.

Doğal uyarıcının ortamdan çekilmesi ya da bir başka deyişle pekiştirmenin yapılmaması hâlinde şartlı uyarıcıya verilen şartlı tepki ortadan kalkar. Yani, davranışta **sönme** olur. Ancak araştırmalar, doğal uyarıcının ya da pekiştirecin ortamdan kaldırılması ile ilk başlarda sönmesi beklenen davranışın sıklığında bir artış olduğunu göstermektedir ki buna **sönme patlaması** denir. Sönme gerçekleştikten bir müddet sonra, şartlar değiştirilmese bile şartlı uyarıcının tekrar verilmesi, şartlı tepkinin tekrar oluşmasına yol açabilir ve bu durum da **kendiliğinden geri gelme** kavramıyla açıklanır. Bir tepkiyi ortaya çıkaran bir uyarıcının sürekli verilmesi sonucunda bu uyarıcının söz konusu tepkiyi açığa çıkarma etkisinin azalması durumu **alışma etkisi**yle açıklanırken bir davranışın belli bir süre tekrarlanmasına bağlı olarak neredeyse otomatik şekilde yapılır olması **alışkanlık kazanma** kavramıyla açıklanır. Bu iki durum birbiriyle karıştırılmamalıdır. Bir organizmanın belli bir tepkiyi tek bir durum veya nesneye karşı sergileyip başka nesne veya durumlara karşı sergilememesi süreci **ayırt etme**dir. Ayırt etme sürecinde davranışı ortaya çıkarma gücüne sahip olan uyarıcı da **ayırt edici uyarıcı**dır. Bir davranışın farklı durumlarda sergilenmesine karşın bu durumlardan birinde pekiştirilip diğerinde pekiştirilmemesi üzerine, söz konusu davranışın pekiştirildiği durumda, olduğundan daha şiddetli şekilde sürdürülmesi **davranışta kontrast** kavramıyla açıklanır.

Organizmanın bir koşullu uyarıcıya karşı tepki vermeyi öğrenmesinin ardından söz konusu koşullu uyarıcı bir başka koşullu uyarıcıyla eşleştirildiğinde, ikinci koşullu uyarıcıya da tepki verilmesi, **üst düzey (ikinci dereceden) koşullanma** olarak nitelendirilir. Üst düzey koşullanmada birinci koşullu uyarıcı sürecin ikinci aşamasında koşulsuz uyarıcı rolü üstlenmektedir.

Bir uyarıcıya tepki vermeyi öğrenen organizma, bunu benzer uyarıcılar karşısında gösterebildiği gibi bazen de farklı uyarıcılar karşısında gösterebilir. Bu durumların ikisine de **genelleme** denir. Karşılaşılan farklı uyarıcılara aynı ya da benzer tepkilerin verilmesi söz konusu ise bu durum **uyarıcı genellemesi**, organizmanın bir uyarıcı karşısında farklı tepkiler sergilemesi söz konusu ise buna da **tepki genellemesi** dendiğini unutmayınız. Uyarıcı genellemesinde birden fazla uyarıcı söz konusu iken tepki genellemesinde birden fazla tepki söz konusudur. Bu bilgi genelleme sorularında size yardımcı olacaktır!

Klasik Koşullanmayı Ortadan Kaldırma Yöntemleri



Organizmanın gösterdiği bir tesadüfi davranışın pekiştirilmesi yoluyla davranışın tekrar gösterilme olasılığının artırılması süreci **edimsel koşullanma** ile açıklanmaktadır. Bu süreçte pekiştireç son derece önemlidir. Pekiştirici uyarıcıyla izlenen davranışlar tekrarlanma eğilimindedir. Pekiştirici uyarıcılar, edimsel davranışların meydana gelme oranını ya da sıklığını artırır.

Birbiriyle nedensel bir ilişkisi olmayan, tesadüfen peş peşe gerçekleşen olaylar arasında bir ilişki olduğunu düşünüp bu doğrultuda davranmak **batıl davranış** olarak açıklanır.

ÖRNEĞİN

Eğer şu an üzerinizde daha önceden uğuruna inandığınız bir tişört varsa ve bu tişörtün öğleden sonra gireceğiniz "eğitim bilimleri" sınavında size şans getireceğine inanıyorsanız batıl davranış sergiliyorsunuz demektir.

Kaçma öğrenmesi, canlının hoşa gitmeyen bir uyarıcıya maruz kaldığında, ondan kurtulmak için çaba harcaması ve rahatsız edici uyarıcıyı ortamdan çıkarması iken **kaçınma** öğrenmesi, organizmanın edimsel davranışta bulunarak itici bir uyarıcıya maruz kalmaktan kurtulmasıdır.

Skinner'ın programlı öğretim modeli

Küçük adımlar
Etkin katılım
Başarı
Anında düzeltme
Bireysel hız olarak kodlanabilir.

ÖNEMLİDİR

Küçük adımlar (Kademeli yaklaşma), öğrenilecek olan davranışın, bilginin küçük birimlere veya adımlara bölünerek basitten karmaşığa doğru sıralanmasıdır. Her adım tek tek uygulanır, başarılı her davranış pekiştirilir.

Canlıların önceki yaşantılarında belli bir soruna ya da uyarana karşı denedikleri tüm çözümlerin etkisiz olduğunu görerek bu durumu çözümsüz kabul edip çabalamaktan, yeni çözüm yolları denemekten vazgeçmeleri **öğrenilmiş çaresizlik** kavramıyla açıklanırken bireyin, olumlu sonuca ulaşamayacağı kehaneti ile hareket edip problemlerle uğraşmak yerine problemlerden kaçması sonucu düşüncesinin gerçek olması durumu **kendini gerçekleştiren kehanet** kavramıyla açıklanır.

Bir problemin farklı alternatifler denenerek çözülmesi, **deneme-yanılma yoluyla öğrenme**dir.

Birey, problemin çözümünü bir süre düşündükten sonra buluyorsa buna **içgörüsel (kavrama yoluyla / sezgisel) öğrenme** denir. Problemin çözümü için gerekli bütün araç gereç ve yollar, problem çözülünceye kadar zihinde düşünülmektedir. Problemin çözümü aniden bulunduğunda ise problemin çözümü için gerekli içgörü kazanılmış olmaktadır.

DİKKAT

Sosyal öğrenmeci (bilişçi) kurama göre insanlar sadece kendi deneyimlerinden öğrenmezler, başkalarının yaptıklarını seyrederek de öğrenirler. Bu şekilde öğrenme **model alma, gözlem yoluyla** ya da **taklit yoluyla öğrenme** olarak tanımlanır. Diğer insanları ve onların davranışlarını izleyerek öğrenme büyük avantajlar sağlar. Maliyeti düşüktür. Başkalarının hatalarını görmek yoluyla aynı hataları yapmadan doğrulara daha az zararla ulaşılabilir. Bu durum **dolaylı öğrenme kapasitesi**nin yüksek olmasıyla açıklanabilir. Bu açıdan bakıldığında, dolaylı öğrenme kapasitesi güçlü olan bireylerin daha iyi sosyal öğrenme yapıp daha az zarara uğramaları söz konusu olacaktır. Modelin istenmedik davranışı yaptığında ceza aldığının gözlemlenmesi, gözleyenin o davranışı yapma eğilimini azaltır veya ortadan kaldırır. Başka bir ifadeyle gözlemcide ceza etkisi oluşturur. Bu durum **dolaylı ceza**dır. Modelin davranışları sonucunda ödüllendirilmesi, gözlemleyenin o davranışı taklit etmesini güçlendirmektedir ve gözlemcinin de bu davranışı tekrarlama olasılığını artırmaktadır. Bu durum ise **dolaylı pekiştirme** kavramıyla açıklanmaktadır. Sosyal öğrenmeyi etkileyen faktörler gözlemcinin, modelin ve model alınan davranışın özellikleridir. Yapılan araştırmalarda modelin sergilediği davranışla ilgili uzmanlığı, davranışının pekiştirilmesi ya da cezalandırılması, gözleyen bireye olan benzerliği, sosyal statüsü, saygınlığı gibi faktörlerin modelin, model alınıp alınmayacağını etkilediğinin gözlendiği unutulmamalıdır. Organizmanın herhangi bir çaba harcamamasına karşın gerçekleşen öğrenmeler **gizil öğrenme** olarak nitelendirilir.

DİKKAT SORU ÇIKABİLİR!

Maslow; **kendini gerçekleştirme** kavramını, ortam uygun olduğunda her insanın gizil güçlerinin farkına varacağı ve kendini gerçekleştireceği görüşünü savunmaktadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre bireyler sırasıyla fizyolojik, güvenlik, sevgi-ait olma, saygı statü ve içerisinde bilme anlama ile estetik ihtiyaçlarını da barındıran kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılamaya yöneleceklerdir. Ve unutulmamalıdır ki Maslow, bir bireyin gereksinimlerinin kısmen karşılanmasının bir üst basamağa geçmek için yeterli olabileceği görüşünü savunmaktadır.

İnsancıl anlayışın temsilcilerinden **Carl Rogers**'e göre kendini gerçekleştiren bireyin özelliklerini, bireyin çevresinden gelen uyarıcıları çarpıtmamasını ifade eden yaşantılara **açık olma**, yaşanılan anın hakkını vermeyi ifade eden **varoluşsal yaşama**, bireyin organizmasından gelen uyarıcıyı çarpıtmadan algılayabilmesini ifade eden **organizmaya daha fazla güven** ve duyu organlarını mümkün olduğu kadar zengin duyum almak için; kısacası, tam kapasite ile yaşamasını, algılamasını ifade eden daha **tam olarak fonksiyonda bulunma**dır.

DİKKAT! ÖSYM son yıllarda bu kavramlara ilişkin sorular sormaktadır.

Bu temel bilgiyi sorularda göz önünde bulundurunuz.

Rehberliğin ilkeleri (Gizlilik / Gönüllülük / Özerklik / Bireysel farklılıklara saygı...) her yıl soru olarak karşımıza çıkan konulardandır. Ayrıca rehberlik hizmetlerinin sunulmasında kullanılan temel ilkeler evrensel bir nitelik taşır. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinin sunulduğu her alanda bu ilkeler esastır. Rehberlik ilkeleri sunulduğu alana, öğretim kademesine, kente ya da ülkeye göre farklılık göstermez.

Rehberliğin temelinde yatan insancıl (hümanist) kuram, her insanın sadece insan olmakla **saygı**ya değer olduğunu savunmaktadır. Yani her birey sadece insan olduğu için değerlidir. Rehberlik hizmetleri sunan bireyler insana **saygı**yı ön planda tutarlar. Bu anlayış, arkasından **koşulsuz kabulü** getirir. **Koşulsuz kabul**; dini, dili, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun; tüm insanları olduğu gibi kabul etmeyi ifade etmektedir.

BU KONUDAN SORU GELİR!

Saydamlık, şeffaflık, içtenlik, tutarlılık (bağdaşım içinde olma) bireyin özünün, sözünün, içinin, dışının bir olmasıdır.

AKLINIZDA BULUNSUN!

Empati; karşıdaki bireyin duygu ve düşüncelerini, objektiflik yitirilmeden, onun gözü ile anlamak ve bu anlayışı ona iletmektir. Bu konudan soru gelir.

Bireysel Rehberlik - Grup Rehberliği

Bireyin uygun seçimler yapabilmesi, kararlar alabilmesi ve çevresine uyum sağlayabilmesi için kimi bilgilere gereksinimi vardır. Eğer bu bilgiler tek başına bir öğrenciye sunuluyorsa buna **bireysel rehberlik**, bir gruba sunuluyorsa **grup rehberliği** denilir.

1- Mesleki Rehberlik

Bireylerin kendilerini ve çeşitli meslekleri tanımaları, kendi niteliklerine uygun meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleğe hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri konusunda yapılan yardım hizmetleridir.

2. Eğitsel Rehberlik

Öğrencilere okul seçme, okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlama, dersler konusunda sağlıklı eğitsel tercihler yapma, öğrenmeye güdülenme, verimli çalışma alışkanlıkları kazanma, öğrenme güçlüklerinden kurtularak okulda başarılı olma, yeteneklerini geliştirme ve zamanı iyi kullanma gibi konularda yapılan yardımları içermektedir. Yani eğitsel rehberlik hizmetlerinin temel amacı, öğrencilerin akademik etkinliklerdeki başarılarını artırmalarına yardımcı olmaktır. Başka bir ifade ile öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerini sağlamaktır.

3- Kişisel - Sosyal Rehberlik

Eğitim sürecinde öğrencilerin kişisel-sosyal gelişim ihtiyaçlarını karşılamak, böylece onların kişisel gelişim ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla yürütülen rehberlik hizmetlerine kişisel rehberlik hizmetleri denir. Mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetleri dışında kalan alanlar, kişisel ve sosyal rehberlik hizmetlerinin kapsamını oluşturur.

BU KONULARDAN SORU ÇIKABİLİR.

Mesleki Rehberlik Kuramları

Özellik - Faktör Kuramı

Bu kurama göre bireyler kendilerine uygun mesleklere yönlendirilirse başarılı, mutlu ve üretken olabilirler.

Holland'ın Tipoloji Kuramı

Holland, insanları kişilik özelliklerine göre altı grupta toplamıştır. Bunlar; gerçekçi, araştırıcı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gelenekçidir. Holland'a göre eğer bir bireyin kişiliği ve yaşadığı çevre bilinirse onun hangi mesleği tercih edebileceği de bilinebilir.

Roe'nun İhtiyaç Kuramı

Roe, bireylerin, mesleklerini psikolojik gereksinimlerini gidermek için yaptıklarını ve tercih ettiklerini ortaya koymuştur.

Super'ın Benlik Kuramı

Super'e göre meslek seçimi, bireyin çocukluktan belli bir yaşa kadar oluşturduğu benlik algısının bir ifadesidir.

Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı

Ginzberg ve arkadaşlarına göre meslek seçimi, çocukluktan yetişkinliğe kadar devam eden bir süreci kapsar.

Gottfredson'un Daraltma ve Uzlaşma Kuramı

Gottfredson'a göre meslek seçimi kişinin kendini sosyal düzen içinde bir yere yerleştirme girişimi ve çabasıdır. Meslekler bu eleme sürecinde (daraltma ve uzlaşma) aşağıdaki şekilde sınıflanırlar:
Erkeksi meslekler ya da kadınsı meslekler
Mesleklerin saygınlık (prestij) düzeyi
Çalışma alanı (mesleklere karşı ilgi)

BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİ

Bireyi tanıma teknikleri kullanılırken bireyi tanıma ilkelerinin yanı sıra tüm rehberlik ilkeleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Bireyi tanımada kullanılan test tekniklerinin kullanımına ilişkin kişilik testleri uygulanma ve yorumlanma, yetenek; ilgi testleri ise yorumlanma aşamasında uzmanlık gerektirir. Bu testleri yorumlayabilmek için ölçme tekniklerine hâkim olmak gerekir. Test tekniklerinden öğretmen yapımı başarı testleri hariç diğer testler standart testlerdir. Bu testlere geçerlik ve güvenirlik çalışması yapıldığı için müdahale edilemez. Müdahale edilmesi durumunda ise tekrar geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmalıdır.

Bireyi tanımada yararlanılan gözleme dayalı tekniklerden bireyin izlenerek bilgi edinildiği **gözleme**, gözlenecek davranışların var olup olmadığının "evet" ya da "hayır" şeklinde cevaplandırıldığı **gözlem listesi**ne, öğrencilerin değişik alanlardaki özellikleri izlenip yazılarak oluşturulan **özellik kayıt çizelgesi**ne, bireyin sıradan olmayan davranışlarının herhangi bir yorum katılmadan kaydedildiği **anekdot kaydı**na ve bireyde bir davranışın ne düzeyde gözlendiğini sayısal şekilde ifade etmeye yarayan **derecelendirme ölçekleri**ne dikkat ediniz.

Bireyi tanımada yararlanılan bireyin kendini anlatmasına dayalı tekniklerden, bireyin kendisi ile ilgili bilgileri yine kendisinin verdiği **otobiyografi**ye, daha çok ilköğretim birinci kademe ve okul öncesi dönemde yararlanılan bireyin doyurulmamış istek ve arzularının anlaşılmasını sağlayan **arzu listesi**ne, bireyi rahatsız eden problemlerin ve bireyin rehberlik servisinden beklentilerinin belirlendiği **problem tarama listesi**ne dikkat ediniz.

Bireyi tanımada yararlanılan başkalarının kanılarına dayalı tekniklerden grup içerisindeki ilişki ağlarını ve etkileşim biçimlerini anlamayı sağlayan **sosyometri** ve bazı özellikler verilerek bu özelliklere sahip bireylerin bulunduğu " **Kimdir bu?**" tekniklerine dikkat ediniz.

Özel Eğitim

Herhangi bir engelinden ya da ayrıcalığından dolayı normal eğitimden yararlanamayan bireylere sunulan çalışmaları kapsamaktadır. Özel eğitim sunuluş şekilleriyse, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin normal sınıflardaki akranlarıyla birlikte eğitimine devam ettikleri **kaynaştırma** normal bir okulda sadece engelli ya da üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim veren özel eğitim sınıfı, sadece belli bir engel türüne sahip ya da üstün yetenekli öğrencilere eğitim verilen **özel eğitim okulu**, özel eğitim kapsamından olan bir öğrencinin dersin dışında öğretmenler tarafından desteklendiği **destek eğitim (kaynak)** odası biçimindedir.

Bunun yanı sıra özel eğitime gereksinim duyan bireylerle ilgili **rehber öğretmenlerinin**, bazı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Rehber Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları

Rehber öğretmen bulunduğu okul ve kurumdaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yanında aşağıdaki görevleri de yapar:

- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi hizmetlerini planlamak, yürütmek ve gerektiğinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.
- ✓ Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin bireysel gelişimini değerlendirmek üzere formlar hazırlanmasında BEP geliştirme birimiyle, öğretmenler ve ilgili personel ile iş birliği yapmak.
- ✓ Öğretmenler ve ailelerle iş birliği yaparak öğrenciler için bireysel gelişim raporu düzenlemek.
- ✓ Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, BEP geliştirme birimi, izleme ve yöneltme kurulu ile öğretmenlerle iş birliği yapmak.

KPSS duasını ve arka kapağı okumadan sınava girmeyin!